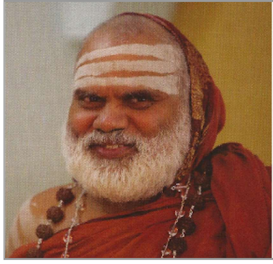

Voice of Jagadguru

advaitam paramanandam

an e-magazine on advaita

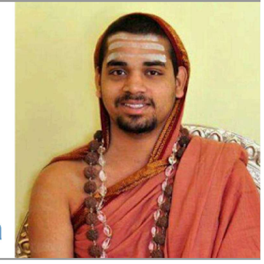

# अनुग्रह भाषणम्

## गुरूंच्या कृपेचे पात्र बना

मनुष्याने नेहमी स्वतःसाठी काय हितकारक आहे हे जाणून घेण्याची इच्छा ठेवली पाहिजे. शास्त्रे तसेच इतिहास-पुराणे मनुष्याला **श्रेय मार्ग** (धर्माचा आणि कल्याणाचा मार्ग) दाखवण्यासाठी आहेत. परंतु आजकाल प्रत्येकाला ती स्वतः वाचून समजून घेणे कठीण झाले आहे. त्यासाठी वेळही मिळत नाही.

म्हणून शास्त्रांचे सूक्ष्म अर्थ आणि त्यातील तत्त्वज्ञान हे टप्प्याटप्प्याने जाणकार वडीलधाऱ्यांकडून समजून घेणे योग्य आहे. जर एखाद्या व्यक्तीची देवावर दृढ श्रद्धा असेल, तर लवकरच देव स्वतः **ज्ञानगुरू** (ज्ञान देणारा गुरु) म्हणून प्रकट होऊन त्याला श्रेय मार्गावर आशीर्वाद देतो.

तेव्हा तो हळूहळू जगाला स्वप्नासारखे पाहू लागतो. कर्मांचा क्रम आणि त्या कर्मांचे फळ भोगण्यासाठी होणाऱ्या पुनर्जन्मांचा चक्र याची त्याला जाणीव होऊ लागते. गुरूंच्या कृपेने तो हळूहळू वेदांतातील सूक्ष्म तत्त्वे समजून घेऊ लागतो आणि त्यांचा अनुभवही घेऊ लागतो. परंतु त्यासाठी प्रथम जिज्ञासूने **गुरूंच्या अनुग्रहाचे पात्र** बनणे आवश्यक आहे.

यासाठी एक उदाहरण दिले जाते —
सूर्याच्या किरणांनी फक्त **खरे कमळ** उमलते; दगड किंवा लाकूड उमलत नाही. त्याचप्रमाणे **आत्मबोध (आत्मज्ञान)** त्यालाच प्राप्त होतो जो गुरुची मनापासून व पूर्ण निष्ठेने सेवा करून त्यांची कृपा प्राप्त करतो.

**श्लोकः**

यद्यप्युदयने भानोर्यथा पद्मं प्रकाशते।
न काशन्ते तथा पद्माः काष्ठपाषाणमृण्मयाः॥

प्रकाशको रविर्यद्वत् पद्ममेव विकासयेत्।
गुरुस्तथा बोधकः सच्छिष्यमेव प्रबोधयेत्॥

**भावार्थ (मराठीत):**
जसा सूर्य उगवल्यावर त्याच्या प्रकाशाने केवळ कमळच उमलते, पण लाकूड, दगड किंवा माती उमलत नाहीत; त्याचप्रमाणे गुरु हे ज्ञान देणारे असून ते फक्त पात्र आणि सद्गुणी शिष्यालाच ज्ञानाने जागृत करतात.

**— जगद्गुरू शंकराचार्य परमपूज्य महासन्निधानम् श्री श्री श्री भारती तीर्थ महास्वामीजी**

# हस्तामलकस्तोत्रम्

**(इन्द्रवज्रा छन्द -)**

**कस्त्वं शिशो कस्य कुतोऽसि गन्ता**
**किं नाम ते त्वं कुत आगतोऽसि ।**
**एतन्मयोक्तं वद चार्भक त्वं**
**मत्प्रीतये प्रीति विवर्धनोऽसि ॥**

हे लहान मुला, तू कोण आहेस? तू कोणाचा पुत्र आहेस? आणि कोठून आला आहेस? तुझे नाव काय आहे? आणि तू कोठून येथे आला आहेस? हे मी तुला विचारले आहे. हे बालका, कृपया मला सांग. तू माझ्या आनंदात वाढ करणारा आहेस, म्हणून माझ्या आनंदासाठी हे सांग.

**हस्तामलक उवाच ।**
**नाहं मनुष्यो न च देव-यक्षौ**
**न ब्राह्मण-क्षत्रिय-वैश्य-शूद्राः ।**
**न ब्रह्मचारी न गृही वनस्थो**
**भिक्षुर्न चाहं निजबोध रूपः ॥**

मी मनुष्य नाही, तसेच देव किंवा यक्ष देखील नाही. मी ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य किंवा शूद्र या वर्णांपैकी कोणताही नाही. मी ब्रह्मचारी नाही, गृहस्थ नाही, वानप्रस्थ नाही, आणि भिक्षु (संन्यासी) देखील नाही. मी या सर्व देह, वर्ण आणि आश्रमांच्या मर्यादांपासून वेगळा आहे. मी माझ्या स्वतःच्या शुद्ध ज्ञानस्वरूप असलेल्या आत्म्याचा (निजबोधरूप) आहे.

**(भुजङ्गप्रयात छन्द -)**
**निमित्तं मनश्चक्षुरादि प्रवृत्तौ**
**निरस्ताखिलोपाधिराकाशकल्पः ।**
**रविर्लोकचेष्टानिमित्तं यथा यः**
**स नित्योपलब्धिस्वरूपोऽहमात्मा ॥१॥**

मन, डोळे आणि इतर इंद्रियांच्या सर्व क्रियांना जो कारणरूप आहे, जो सर्व उपाधींपासून मुक्त असून आकाशासारखा निरपेक्ष आणि सर्वव्यापी आहे, जसा सूर्य संपूर्ण जगाच्या क्रियांचा कारणभूत असतो, तसाच मी आत्मा आहे — जो नित्य आणि सतत अनुभूतीस्वरूप आहे.

(Will Continue…)

# श्रृंगेरीचे पवित्र उगम (The Sacred Origins of Sringeri)

पवित्र स्थान श्रृंगेरी याला त्याचे दिव्य नाव महान ऋषी ऋष्यश्रृंग यांच्यामुळे प्राप्त झाले. महर्षी ऋष्यश्रृंग यांनी या पुण्यभूमीला आपले निवासस्थान म्हणून निवडले आणि येथे कठोर तपश्चर्या केली. त्यांच्या तपामुळे हे स्थान चिरंतन पवित्र झाले. ज्या प्रदेशात त्यांनी तप केले त्या पर्वताला सुरुवातीला “ऋष्यश्रृंगगिरी” असे म्हणत असत; कालांतराने त्याचे रूपांतर होऊन आजचे श्रृंगेरी हे नाव प्रचलित झाले.

(जगद्गुरू शंकराचार्य श्री श्री भारती तीर्थ महास्वामीजी श्रृंगेरीजवळील किग्गा येथील श्री ऋष्यश्रृंग मंदिरात पूजा करताना)

जन्म आणि प्रारंभिक जीवन

महर्षी ऋष्यश्रृंग यांची अद्भुत कथा त्यांच्या वडिलांपासून सुरू होते. त्यांचे वडील विभांडक (Vibhandaka) हे महान ऋषी कश्यप (Kashyapa) यांचे पुत्र होते. दैवी संयोगाने आणि विलक्षण परिस्थितीत, महर्षी विभांडक यांना एका हरणीपासून एक विलक्षण पुत्र प्राप्त झाला. त्या बालकाच्या कपाळावर शिंगासारखी रचना होती. त्यामुळे त्याला “ऋश्यश्रृंग” (हरणाचे शिंग असलेला) असे नाव दिले गेले. आपल्या पुत्राला जगातील विषयांपासून दूर ठेवण्यासाठी महाषी विभांडक यांनी त्याचे पालनपोषण पूर्णपणे जंगलातील एकांतात केले. आजच्या श्रृंगेरी परिसरात, तुंगभद्रा नदी नदीच्या तीरावर त्यांनी त्याला वाढवले. हा प्रदेश भारतातील पश्चिम घाट पर्वतरांगांमध्ये वसलेला आहे. इतके कठोर संरक्षण होते की ऋष्यश्रृंग तरुण होईपर्यंत त्याने आपल्या वडिलांखेरीज दुसरा मनुष्य कधी पाहिलाच नव्हता. त्याला सांसारिक व्यवहारांची कल्पनाही नव्हती, अगदी स्त्री-पुरुष भेदाची जाणीवही नव्हती. त्याचे स्वभाव अत्यंत शुद्ध आणि निष्पाप होते. त्याचे वडील त्याला वेदांनी सांगितलेल्या ब्रह्मचारीच्या जीवनपद्धतीनुसार प्रत्येक विचार आणि कृती घडवून आणत होते.

तपश्चर्या आणि आध्यात्मिक सामर्थ्य

या प्रदेशातील एका लहान टेकडीवर एक शिवलिंग होते, ज्याचा संबंध महर्षी विभांडक यांच्याशी जोडला जातो. ऋष्यश्रृंग आपल्या वडिलांसोबत त्या शिवलिंगाची नियमित पूजा करीत. त्या उपासनेमुळे त्यांना महान आध्यात्मिक शक्ती प्राप्त झाली. त्यांच्या शुद्ध स्वभावामुळे, तपश्चर्येमुळे आणि प्राप्त झालेल्या आध्यात्मिक सामर्थ्यामुळे ते पुढे राम (Rama) यांच्या अवतारकार्याच्या प्रकट होण्यामध्ये महत्त्वाचे साधन ठरले.

(Will Continue…)

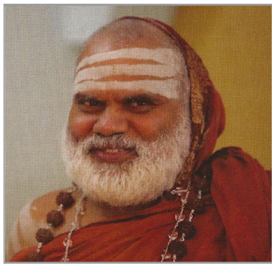

Voice of Jagadguru

advaitam paramanandam an e-magazine on advaita

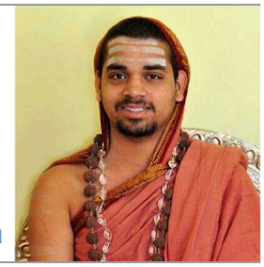

Our Website link : https://www.voiceofjagadguru.com/

Telegram Channel : https://t.me/voiceofjagadguru

Instagram Channel :

https://www.instagram.com/stories/voice_of_jagadguru_voj/3601249542534134684?igsh=MW90YW13N2c5b2hqaA==

WhatsApp Community Channel: https://chat.whatsapp.com/Ly4wlaTu8Kc3sjjEYU8KGu

YouTube Channel : https://youtube.com/@jagad-guru-channel?si=brkLFqiz8sZJ6UIl

| Editorial Board | | |
|---|---|---|
| Sri P A Murali | Hon' Advisor | Administrator & CEO, Sri Sringeri Mutt & It's Properties, Sringerī |
| Sri S N Krishnamurthy | Hon' Editor | Sri Sringeri Mutt, Sringeri |
| Sri Tangirala Shiva Kumara Sharma | Hon' Editor | Sri Sringeri Mutt, Sringeri |
| Sri B Vijay Anand | Web Director | Coimbatore |
| Smt B Srimathi Veeramani | Web Asst Director & Chief Editor | Tirunelveli |
| Sri K M Kasiviswanathan | Hon' Editor | Tirunelveli |
| Sri Vivek Godbole and Team | Translator/writer | Satara, Maharastra |